

Desatero výroků Alberta Einsteina

Výroky geniálního vědce z minulého století zřejmě lidstvo nepřestanou nikdy fascinovat. Dokázal se do všeho ponořit tak hluboko, že výplodem bylo vždy ohromující zjištění. Albert Einstein (1879–1955) byl jeden z nejvýznamnějších vědců všech dob. Do povědomí lidí vešel především svou speciální a obecnou teorií relativity, která doposud nejlépe popisuje vesmír ve svém gigantickém poměru. Nelze také opomenout jeho objasnění fotoefektu či myšlenku kvantování elektromagnetického pole. Není pochyb, že samotná deskripce a soustava poznatků populární teorie relativity je pro mnohé natolik spleťtá, že pro bližší seznámení raději volí snadné příklady. Není to však jednoduché. Ovšem nebyl by to Albert Einstein, kdyby i na toto nenašel geniálně zjednodušenou formu vysvětlení: Hodinka v blízkosti vašeho milého se zdá minutkou; minutka v horké peci se zdá hodinou – a to je relativita.

Dovolil jsem si z jeho celé plejády slavných citátů vybrat těchto deset, které mne doslova uchvátily:

1. Inteligentní lidé se snaží problémy řešit, geniální se je snaží nedělat.
2. Pouze dvě věci jsou nekonečné. Vesmír a lidská hloupost. U té první si nejsem tak zcela jist.
3. Žádné množství pokusů nikdy nemůže dokázat, že jsem měl pravdu. Jediný však kdykoliv může dokázat, že jsem se mylil.
4. Je to ale smutné období, když je snadnější rozbít atom než zničit předsudky.
5. Je-li nepořádek na stole odrazem nepořádku v mysli, co potom odráží prázdný stůl?
6. Nevím, čím se bude bojovat ve třetí světové válce, ale v té čtvrté to budou klacky a kameny.
7. Existují tisíce způsobů, jak zabít čas, ale žádný jak ho vzkřísit.
8. Vědět málo je nebezpečné a vědět mnoho také.
9. Kdybych měl k dispozici hodinu na zvládnutí problému, na kterém by závisel můj život, strávil bych 40 minut jeho studiem, 15 minut jeho analýzou a 5 minut jeho řešením.
10. Na světě nejtěžší věc k pochopení je daň z příjmu.

Na závěr si nemohu odpustit neuvést Einsteinovu formuli na definici úspěchu: Vezmeme-li A za úspěch, platí vzorec: $A=X+Y+Z$, kde X je práce, Y odpočinek a Z je držet jazyk za zuby.

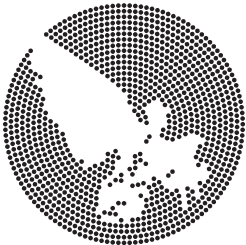
Václav Miko, Respekt (blog), 9. 12. 2015.

Indián v ohrožení

9. ledna 2008
premiéra

Jiří Havelka a kolektiv
autoři

Jiří Havelka
režie

HaDivadlo

Sezona 33

Scéna progresivní dramaturgie

autoři: Jiří Havelka a kolektiv
režie: Jiří Havelka
scéna: Dáda Němeček
kostýmy: Jana Smetanová
hudba: Dominik Renč

hrají:
Cyril Drozda / Milan Sedláček j.h.
Marie Ludvíková / Kateřina Kumhalová
Miloslav Maršálek
Táňa Malíková
Magdalena Straková
Jiří Svoboda
Mark Kristián Hochman
Miroslav Ukul Kumhala

„Pravý Čerokí prý věří, že ať stojí kdekoliv, je vždy ve středu vesmíru... Jen ve vlaku se tomu těžko věří.“

Rozhovor o indiánovi, vědě a věčnosti

Indián je v ohrožení už dvanáct let (od premiéry v roce 2008)! To je až neuvěřitelný a nejen fyzikální/fyzický výkon... zvlášť vás, kdo jej oživujete po celou dobu uvádění. Jaké jsou vaše nejzáhadnější vzpomínky na začátky tohoto kolektivního díla? Co ve vás nejvíc zůstalo?

Cyril Drozda: Musím hlavně říct... že nikdy od samotného začátku nás nikoho ani nenapadlo usilovat o to, že by to mělo dál zůstat...
Miloš Maršálek: Bránit to...
Marie Ludvíková: Což ale neznamená, že o to nestojíme...

CD: ...a celou dobu to jen se smíšenými pocity bereme jako zadání, které holt musíme plnit dál...
ML: Víš, co je mně největší záhadou? Jak to mohlo vzniknout za týden... Ta druhá část, že jo? Uvažovalo se o pater nosteru, nevědělo se co, poflakovali jsme se po hvězdárnách a tak... A ric pic najednou prostě za týden to bylo.
Jiří Havelka: Ze stresu hlavně...

ML: No.
Miroslav Ukul Kumhala: Tos nás pustil na Vánoce, Jirko, že nebudeme zkoušet o Váno-cích, a potom, po Novým roce jako... se říká: a bude to vlak! A začali jsme dělat vlak. Miloš (Cyril) měl akorát zadání, že se musí naučit přednášku, ten jediný z nás měl úkol, a my jsme potom asi od druhého ledna začali a...
JH: Fakt? To bylo v lednu takhle...?
MM: Protože původně jsme začali zkoušet asi začátkem prosince a tak se to skládalo a sbíralo do Vánoc...
JH: Jo, já jsem měl vlastně ty Vánoce tímhle úplně prodchnuté... zkažené... Ted' si to už uvědomuju...

CD: Já jsem tím měl zkažený celý podzim... (Všichni smích.)
MM: A jinak záhadného... nic...
MUK: No záhadné bylo, že my jsme netušili, co to udělá s divákem... Docela s obavou jsme šli před lidi, jestli to nějakým způsobem pochopí...
Karel Fláva Hanák: Do ted'ka nikdo...

MUK: A to je ještě špatně... (Smích.)
MUK: Ale ty reakce lidí, kteří byli úplně nadšení, tak to bylo vlastně zázračné... Šli jsme k nim s takovým velkým otazníkem a stal se z toho hezký vykřičník.

MM: A dobré na tom je to, že postupem času jsme zjistili, že – protože to je inscenace, kterou někteří diváci viděli mnohokrát – bychom jim jako bonus měli nabídnout pohled ze zákulisí, protože to, co se odehrává v zákulisí, je...

ML: Taky záhada...
MM: ...samo o sobě divadlo – respektive, to je ta záhada, jak to drží pohromadě.
JH: A já mám pocit, že jsme o tom i uvažovali – že by to měli vidět jednou takhle ze druhé strany...
MUK: Mhm, a Fláva to má natočené...
JH: V tomhle smyslu je to takové loutkové představení – že to je zajímavější zezadu... A to, co říká Ukul, to je vždycky při tom autorském divadle nejtěžší: přesvědčit se navzájem, že to bude fungovat, to je největší potíž.

ML: Mhm.
JH: A záhadu ještě vím: ty paruky. Protože ty se udělaly až poslední den před premiérou a ty z toho právě udělaly to představení... Protože

vy jste byli furt bez těch paruk a jak vás najednou sjednotily, tak to dostalo...
ML: Einsteini...!
MM: A mě ještě překvapilo, když výtvarník inscenace a pan režisér přišli na zkoušku, kde se měl dělat ten samotný závěr s tím kouzlem – a já jsem předtím říkal: hoši, to by mělo být tak, že najednou se tam objeví taková černá díra, takhle nás to vcucne prostě... a oni říkali: to tam bude! Že...
JH: Já na tebe koukám – ty vypadáš úplně stejně jako tehdy... A já vypadám jak ty...! (Všichni nekonečný smích.)
MM: A to je záhada!

A taky oslí můstek k další otázce, že... Zní takto: I když se v druhé, „náznorně-edukativní“ polovině hry společně míchají perspektivy všech postav v prostoru a ve stejném čase, vy jste si nikdy svoje role navzájem nevyměnili. Pouze přicházejí noví, kdo hlavně role studentů z první poloviny dědí po těch, co už Indiánovi utekli... Do které jiné postavy byste se ted' chtěli proměnit, kdyby to hravý režisér najednou přikázal?

ML: No Jirka to právě jednou hrál za Miloše (Cyrila)...
JH: Já jsem to hrál, v Hradci – a protože není v druhé pülce, takže jsem nemusel stíhat ten frmol... Ale je tam zase hodně textu.
KFH: A já jsem v tom sice nehrál, ale zkoušel jsem to předat už pěti zvukařům a všichni jsou už dávno pryč od nás, utekli od toho... Udělali třeba jen jednou ten zaskok a zmizeli...
MM: Já protože mám tendenci velet trochu, tak mě by se líbilo zvedat tu plácačku a poroučet, kdy ten vlak se má rozjet a tak – takže kdybych si už musel vybírat, tak bych si...
ML: Ale toho indiána by sis moh stříhnout taky, ne?
JH: A mě by bavilo šoupat těma kulisama, že bych si s tím pohyboval přesně jak si to představuju...
KFH: A konečně by to bylo dobře... (Smích.)

A ted'navážno: Co je podle vás nejvíc v ohrožení dnes – indián v ohrožení, svět v ohrožení, etnické menšiny v ohrožení, nebo planeta v ohrožení, Brno v ohrožení, herec v ohrožení, herec v divadle v ohrožení, plány na víkend v ohrožení... Co byste upřímně jmenovali?

MM: No jedno je jisté, v ohrožení je všechno. A vždycky bylo, akorát člověk z toho nesmí znervóznět a musí s jakýmsi nadhledem nebo...
JH: Až pokorou...
MM: ...pokorou – nebo zároveň i frajersky! – říct: toto je nepodstatný a tohle přežiju... a tohleto je možná závažné, ale ono to zase... Však nic se nejj tak horké, jak se to uvařilo... A to jsem skutečně za těch pětasedmdesát let života nasbíral... (Všichni mlčení.)
MM: A ještě je to tak, že my jsme samozřejmě ta silná generace, která se narodila a dětství prožila na tom zdravém venkově... Elektřina v Brambořicích, odkud jsem, se zaváděla zhruba v té době, kdy jsem se já narodil... A v potocích byli raci, pstruzi, všechno bylo tak, jak...
Dramaturg: Za Einsteina...
MM: ...aha...
MUK: Takže ty jsi tak starý jako elektřina vlastně...
JH: Ale jenom v tomto konkrétním místě...
ML: V Brambořicích.
D: A víte, kdy zemřel Einstein?
MM: No v polovině 50. let?
D: No, takže tys ho zažil...

MM: No žili jsme spolu na tomto světě nějakou dobu, ale... on o mě nevěděl.
JH: Ani to představení neviděl, myslím...
MM: Určitě ne, on ani neví, že já existuju...
ML: Ale co ty víš, že tam nahoře... víš...
KFH: No jo, s Milošem (Cyrilem), jestli nebyl náhodou v kontaktu...
CD: Já už si nic nepamatuju.
D: A co myslíš, Miloši (Cyrile), že je nejvíc v ohrožení podle tebe?
CD: Nevím, co nejvíc, ale ta Evropa, jak se furt ničí, vždycky si najde nějakou metodu – každých padesát, sto let... tak to mě tak děsí zrovna...
ML: Já si myslím, že v ohrožení je zdravý lidský rozum, víš...
KFH: Toto! To ted'se chystám říct...
JH: Já taky – ted'jsme to chtěli říct všichni... a tys to vyslovila...
KFH: Já jsem chtěl, jak ted' Miloš říkal tu větu o tom rozumu našich selských předcích – tak já bych chtěl sepsat petici, aby byl zařazený do kulturního dědictví UNESCO...
MM: Zdravý lidský rozum...
KFH: Zdravý lidský rozum! (Pauza.)
MM: A pak ještě jednu věc chci říct: my jsme si dali všichni posléze jeden jediný úkol – udržet tu inscenaci aspoň do stého výročí potvrzení toho Einsteinova objevu...
JH: Mhm... Což se potom pomocí těchhle gravitačních polí stalo...
MM: Tak.
D: Do roku 2019.

ML: Vidiš, a přesto že tam bylo tolik chyb... tak přesto se to lidem tak líbí...
JH: Dokonce se potvrzují ty chyby, které Einstein měl za to, že jsou chyby, že jo...
D: Až na to výročí?
JH: No, není to tak dávno, co se potvrdila ta rovnice...
CD: V devadesátých letech se to zjistilo...
JH: No, že co on sám třeba dodal návrh rovnice, která řešila to rozpínání vesmíru a tak dále, a před smrtí to považoval za největší chybu svého života, a ta se ukázala jako platná... měl prostě pravdu, opět...

Aha... A poslední otázka, ta zní: jestli vy tedy chápete všechny ty rovnice, o kterých se v představení mluví. Třeba $G^{\mu\kappa}(g_{\mu\nu,\pi\rho},g_{\mu\nu,\pi\rho},g_{\mu\nu})=\varkappa T^{\mu\kappa}(g_{\mu\nu,\rho\sigma},g_{\mu\nu},\phi)$ I když ty asi nikdo na scéně zrovna necituje... Jak to doopravdy je? Protože to ted' vypadá, že to i docela chápete, jo?

JH: Já a Miloš (Cyril) asi trochu jo... Ale zbytek ne. (Všichni smích.)
CD: Co říkal...?
ML: No, bylo tady i pár astrofyziků a byli nesmírně spokojení...
CD: No ale... já mám v ohrožení sebejistotu, že to, co tam říkám, fakt tak je, všechno... anebo tak, jak tomu věřím... ale úplně mám zas ohroženou tu tezi s těma baterkama... Tady jsme měli astrofyzika, který řekl, že jo, že to tak je – 300 000 na obě strany dohromady – ale ted'jsem slyšel nějakou přednášku profesora Kulhánka z ČVUT, astrofyzika, a on tam právě říká, že existují jevy, teda v nadsvětelné rychlosti – třeba když by se vzaly dvě ne baterky, ale, on říkal, lasery, a posvítilo by se s nima na různé strany, ale ne úplně tak, jak to my předvádíme, tak že tam někde v strašných dálkách, když namířím jedním z nich na stálé místo a s tím druhým udělám šššššš... tak tam někde v těch dálkách se ten paprsek vzdaluje rychleji než světlo od sebe... ale je tam právě ta podmínka, že mezi tím nejsou myslitelné vzájemné

informace, tak že... ale že čistě technicky... je hodně takových věcí ve vesmíru, které fakt jsou nadsvětelné.
JH: No, ale to neříká nic o té rychlosti světla... Ale já jsem se tady taky zarazil, já jsem si taky nepamatoval, že to je takhle: ono tohle trochu nedává smysl, protože to je foton 300 000 tam, 300 000 tam, a vůči sobě dva fotony vlastně vůbec nemůžeš porovnávat... Já jsem si ani nepamatoval, že jsme tam tenhle příklad měli... Ten ve vlaku jo...

ML: To si tam Miloš (Cyril) dodal sám!
JH: Že jo...
CD: Tys to schválil... ale pozor, ten astrofyzik, významný, který přednáší po zeměkouli, tak říkal že jo, že to tak je...
JH: No, já bych to tam nedával, protože ten příklad je nešikovný v tom, že se porovnávají dva fotony... No, já jsem si říkal, že se s tím něk nemůžu ztotožnit! (Cyklí se v argumentech...)
MM: Jak vás tak poslouchám, tak už vím, co udělám, až potkám syna – fyzika...
JH: Na to se ho zeptej...
MUK: Co? Pár facek?
MM: Dám mu pár facek, protože to je nemravný, čím se zabývá! Jako... to je... to tak přesahuje, všechno, že si prostě nezaslouží nic jiného než pár facek!

Ptal se dramaturg Matěj Nytra.

www.hadivadlo.cz #hadivadlo

Centrum experimentálního divadla, p.o.
ředitel: Miroslav Ošcatka

umělecký šéf: Ivan Buraj
dramaturg: Matěj Nytra
intendantka: Anna Stránská
ekonomka: Nikola Czíglová

herecký soubor: Cyril Drozda, Mark Kristián Hochman, Miroslav Ukul Kumhala, Marie Ludvíková, Táňa Malíková, Miloslav Maršálek, Simona Peková, Magdalena Straková, Jiří Svoboda, Jiří Miroslav Valůšek, Kamila Valůšková

ferman, produkční: Anna-Natalia Fajnorová
media a pr: Marie Rotnáglová
vstupenky, vzdělávání: Romana Brízová
hlavní pokladní: Sviatlana Buyevich
mistr výroby, hlavní technik: Tomáš Nerád
inspicient: Miroslav Ukul Kumhala
mistři světél: Adam Gazárek, Jakub Kubiček, František Kumhala
mistři zvuku: David Fadinger, Karel Fláva Hanák, Pavel Boika
předák jevištní techniky: Roman Švanda
jevištní technici: Adam Krutiš, Michal Matoušek, Mikuláš Utínek
garderoba: Kateřina Kumhalová, Barbora Hortvíková
rekvizity: Eva Pešová, Martin Cáb
grafický design a sazba: Nela Klímová
malba: Alexey Klyuykov

Statutární město Brno finančně podporuje Centrum experimentálního divadla, příspěvkovou organizaci. Inscenace se uskutečňují za finanční podpory MK ČR.

HaDivadlo
Scéna Centra experimentálního divadla, příspěvkové organizace
Alfa pasáž, Poštovská 8d, 602 00 Brno

ced

jihořmoravský kraj

A2 **heroine**

hadivadlo.cz/podpora **hadivadlo.cz/repertoar**

Přidejte se do naší facebookové skupiny HaDi friends! Revize programu 1.6. 2021.